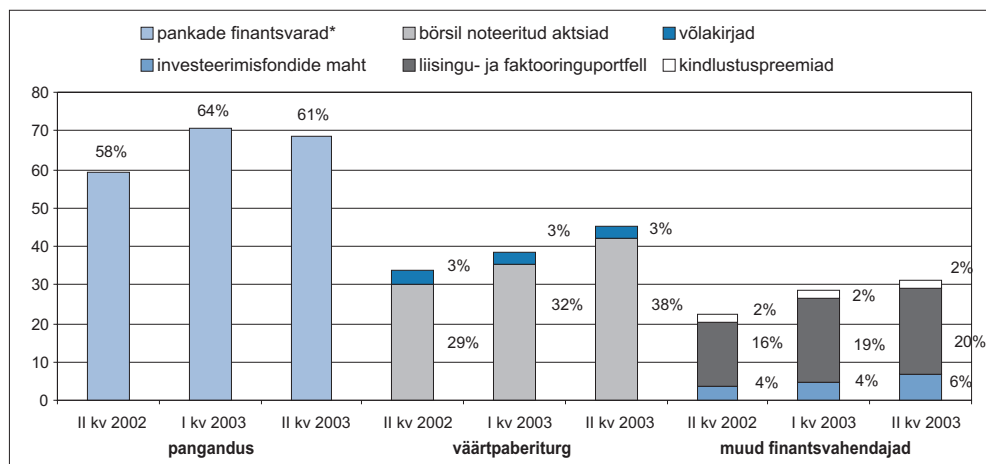

V

FINANTSSEKTORI ARENG

Välisurgude soodsas likviidsuskeskkonnas viis kodumaiste pankade ja liisinguettevõtete finantsvarade suur kasv 2003. a II kvartalis **kodumaise võlakoormuse suurenemiseni**, mis keskendub üha enam majapidamiste finantseerimisele (vt joonis 5.1).

Joonis 5.1. Eesti finantsvahendajate struktuur (mld kr ja % SKP suhtes)

* v.a finantseerimisasutustele antud laenud

Kodumaise võlakoormuse tõusu taustal on jätkunud kohalike hoiuste kasvutempo aeglustumine, mille kompenseerimiseks on pangad üha enam kaasanud välismaalt laenatud ressursse.

Hoolimata terava konkurentsiga kaasnenud intressimarginaalide kahanemisest, on pankade kasumlikkus püsinud kõrge. Kasumi kasvu on toetanud laenubaasi suurenemise tõttu toimunud tulude kasv ning ressursi odavnemine. Lisaks säilitas kasumlikkust laenuportfelli kvaliteedi püsimine. Laenu- ja liisinguportfelli kasvuga on langenud mõnevõrra pankade kapitali adekvaatsus, kuid pangasektori koondnäitaja (14,4%) ulatus siiski märkimisväärselt üle nõutava miinimumtaseme.

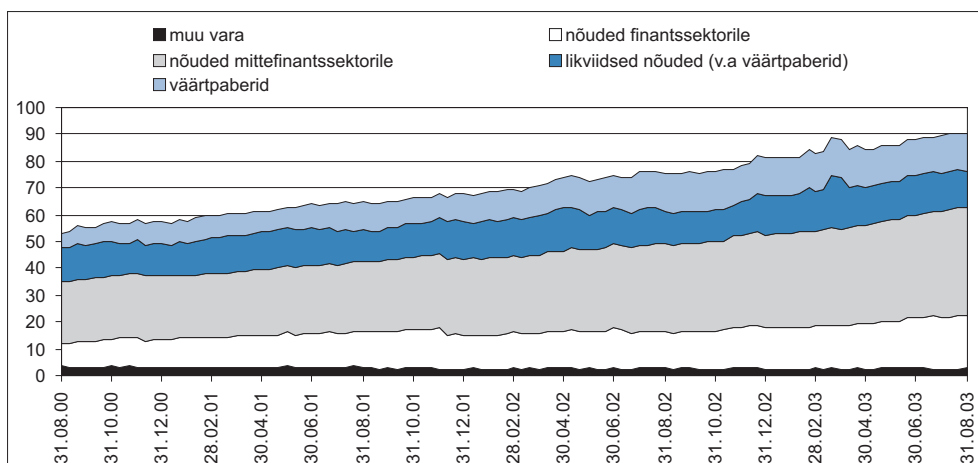
Kuigi kodumaiste hoiuste kasvutempo aeglustumine näitab esmajoones erasektori kodumaise säästu vähenemist laenuteenindamiskuludest aeglasemalt kasvavate sissetulekute tõttu, tähistab see teatud ulatuses ka ettevõtete ning majapidamiste säästmis- ja investeerimiskäitumise muutumist, mis väljendub kõige selgemalt investeerimisfondide jätkuvalt kiires kasvus. Majapidamiste säästmisharjumuste mõningast nihkumist pankade hoiustelt teiste finantsvahendajate poolt pakutavatele toodetele kinnitab kohustusliku ja täiendava kogumispensioni mahu kasv nii pensionifondide kui -kindlustuse kujul.

Pangandus

Pankade varad ja nende kvaliteet

Pankade koondvarade maht jõudis laenukasvu toel teise kvartali lõpuks 88,4 miljardi kroonini, samas jäi varade juurdekasv märtsis toimunud suuremahulise refinantseerimistehingu taustal

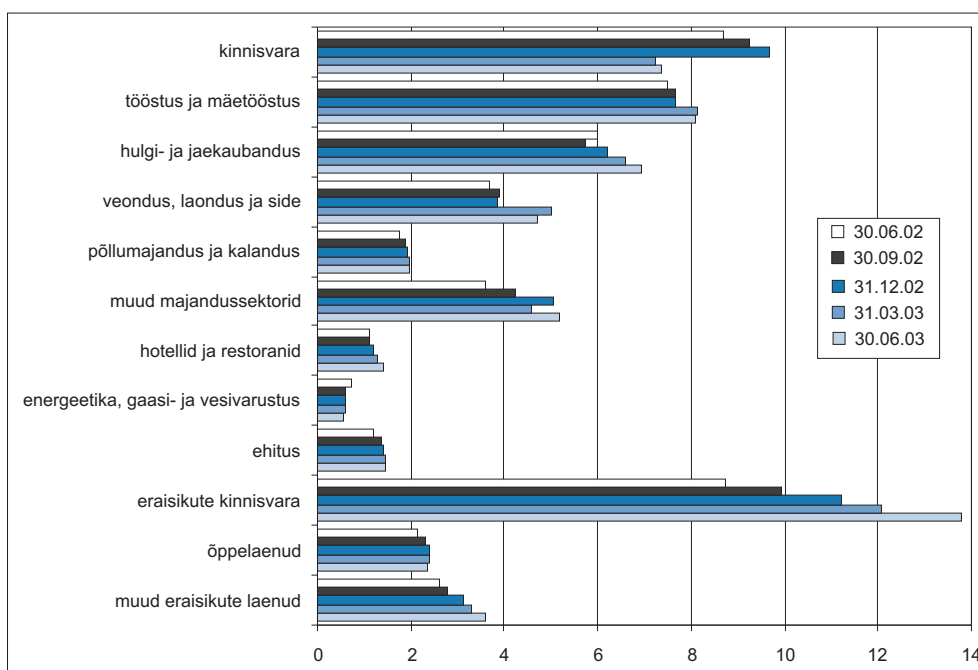
II kvartalis tagasihoidlikuks. Kuigi reaalsektori võlakooormuse aastakasvu tempo ei ole viimastel kuudel enam kiirenenud, püsib see endiselt kõrge – vahemikus 23–24% (vt joonis 5.2).

Joonis 5.2. Pankade koondvarade struktuur (mld kr)

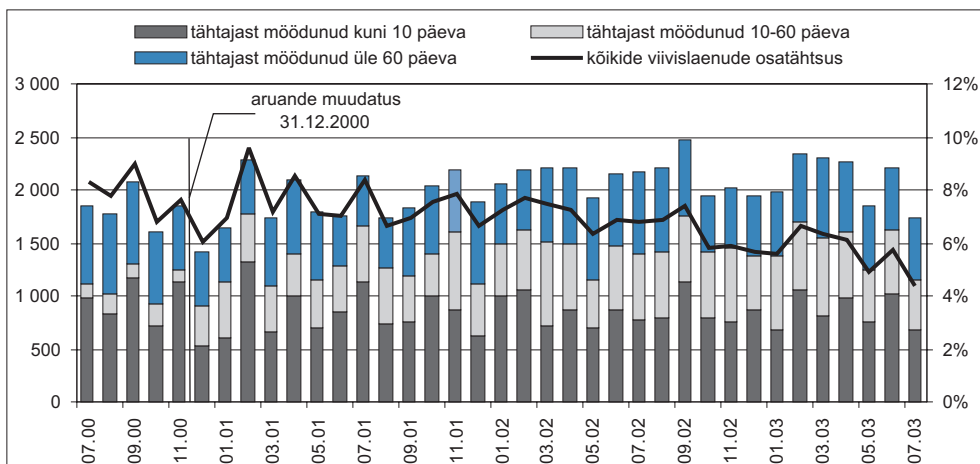
Laenu-, liisingu- ja faktooringuportfelli jääk kasvas II kvartalis üle 3 miljardi krooni (vt joonis 5.3). Jätkuvalt suunati suurim osa vahenditest eraisikute kinnisvaralaenude finantseerimiseks, mille laenuportfelli jääk kasvas II kvartalis 1,7 mld krooni. Muudest sektoritest domineeris veel kommerts-kinnisvara ja kaubandussektori finantseerimine, mille laenuportfelli jäägid suurenesid vastavalt 0,5 ja 0,3 mld krooni. Juuni lõpuks moodustas eraisikute kinnisvaravõlgnevuste jääk 13,8 mld krooni ning ärilise kinnisvara sama näitaja peaaegu 10,6 mld krooni. See viis kinnisvaralaenu osakaalu laenu- ja liisinguportfellis juuni lõpuks üle 40% piiri.

Tempoka laenukasvu taustal on laenuportfelli kvaliteet püsinud endiselt hea. 2003. a II kvartali keskmine viivislaenude maht oli 270 mln krooni võrra väiksem kui I kvartalis, sealjuures üle

Joonis 5.3. Laenu-, liisingu- ja faktooringu koondportfell majandussektorite ja laenu otstarbe järgi (mld kr)

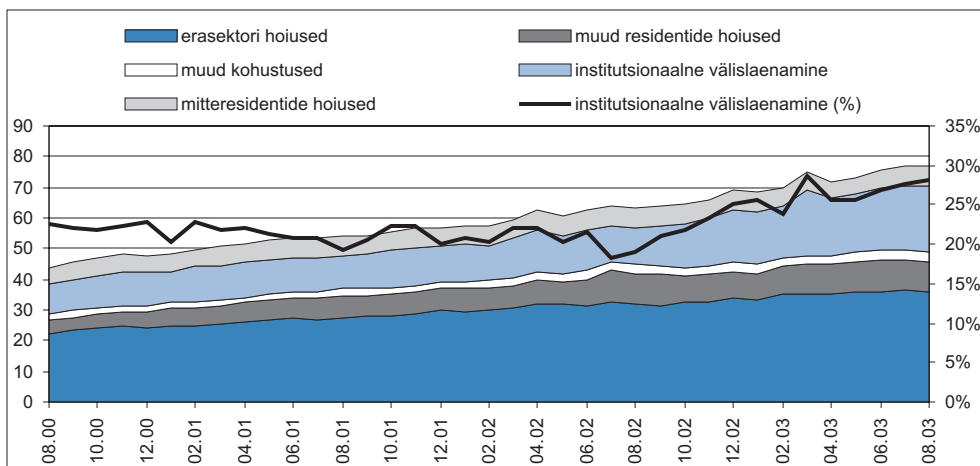
60päevaste viivislaenu osatähtsus laenuportfellist langes 1,9%lt I kvartali lõpus 1,5%le II kvartali lõpuks (vt joonis 5.4). Majandusharuti on alates aprillist kasvanud põllumajandussektori üle 60päevaste viivislaenu osatähtsus. Laenukahjumite katteks moodustatud provisjonide osatähtsus laenuportfellist püsib 1,4% ümber.

Joonis 5.4. Viivislaenu maht (mln kr, vasak telg) ja osatähtsus pankade laenuportfellis (parem telg)

Võõrvahendid

Sarnaselt eelmistele kvartalitele on hoiuste kasvu kahanemise taustal laenukasvu mootoriks olnud välismaalt kaasatud vahendite kasv. Kuigi aprillis läbi viidud refinantseerimiseks märtsis kaasatud vahendite tõttu järsult kerkinud välismaalt kaasatud ressursside jääk II kvartalis stabiliseerus, suurenes see juulis taas. Sellise arengu tulemusena jõudis välismaalt kaasatud vahendite osatähtsus juuli lõpuks 28% juurde pankade kohustustest (vt joonis 5.5).

Joonis 5.5. Pankade koondkohustuste struktuur (mln kr, vasak telg) ja institutsionaalse välislaenu osakaal kohustustest (parem telg)

Seoses suvise puhkuste hooajaga kasvasid juunis järsult nõudmiseni hoiused, mistõttu pankade nõudmiseni netopositsioon bilansimahu suhtes oli üle 30% ulatuses negatiivne. Üle 5aastaste nõuete pikk netopositsioon kasvas pikaajaliste, valdavalt eluasemelaenu arvel ligi 23%ni bilansimahust.

Pankade kapitali adekvaatsuse koondnäitaja langes laenuportfelli kiire kasvu mõjul I kvartali 15,2%lt juuli lõpuks 14,4%le, kuid ulatus siiski tugevalt üle nõutava miinimumtaseme.

Omakapitali tulukus

Pankade puhas intressimarginaal on jätkuvalt kahanenud (3,47%ni), andes tunnistust püsivalt teravast konkurentsivõitlusest. Intressimarginaali kahanemise tingib asjaolu, et uute laenude tulusus on eluasemelaenude suure osakaalu tõttu madalam, mis kaalub üles ka hoiustest keskmiselt kallima välisressursi suurema kasutamise mõju intressikulule.

Hoolimata intressimarginaali kahanemisest, jätkub pankade kasumlikkuse paranemine. **Pankade 2003. a I poolaasta kasum moodustas 615 mln krooni, ületades 2002. a näitajat 18%ga.** Liisinguühingute poolaasta tuleml küündis 387 mln kroonini, ületades 2002. aasta võrdlusperioodi 7,2%ga. Kasumi kasvu aluseks olid eelkõige laenuturu aktiivsusest tingitud teenustasutulude kasv ning finantstehingutest saadud kasumid. Samuti suudeti vaatamata ahenenud intressimarginaalidele teises kvartalis intressitulude taset säilitada, mis koos intressikulude kahanemisega viis netointressitulu 7%lise tugevnemiseni. **Pankade omakapitali tulukus ulatus II kvartalis 12,5%ni** (vt tabel 5.1).

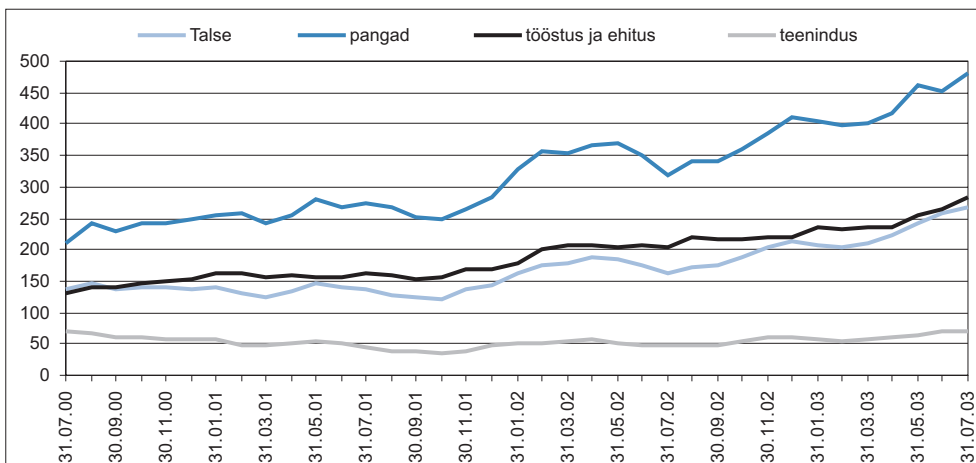
Tabel 5.1. Pankade tulukuse näitajad

	II kv 2001	III kv 2001	IV kv 2001	I kv 2002	II kv 2002	III kv 2002	IV kv 2002	I kv 2003	II kv 2003
Omakapitali kordaja	7,71	7,85	7,84	7,76	7,77	7,78	7,84	8,00	8,12
Omakapitali tulukus	9,61%	11,01%	20,87%	19,30%	18,86%	18,56%	12,44%	12,95%	12,51%
Varade tulukus	1,25%	1,40%	2,66%	2,49%	2,43%	2,39%	1,59%	1,62%	1,54%
Puhastulukus	0,11	0,13	0,23	0,23	0,23	0,24	0,17	0,18	0,18
Varade tootlikkus	11,25%	10,92%	11,38%	10,72%	10,47%	10,14%	9,25%	9,23%	8,77%
Puhas intressimarginaal	4,41%	4,28%	4,14%	4,03%	3,92%	3,88%	3,77%	3,61%	3,50%

Väärtpaberitur

Aktsiaturg

Vaatamata kevadistele skeptilistele ootustele, jätkus Tallinna Börsil II kvartalis tõusufaas ning juuni lõpuks küündis Talse 257 punktini (vt joonis 5.6).

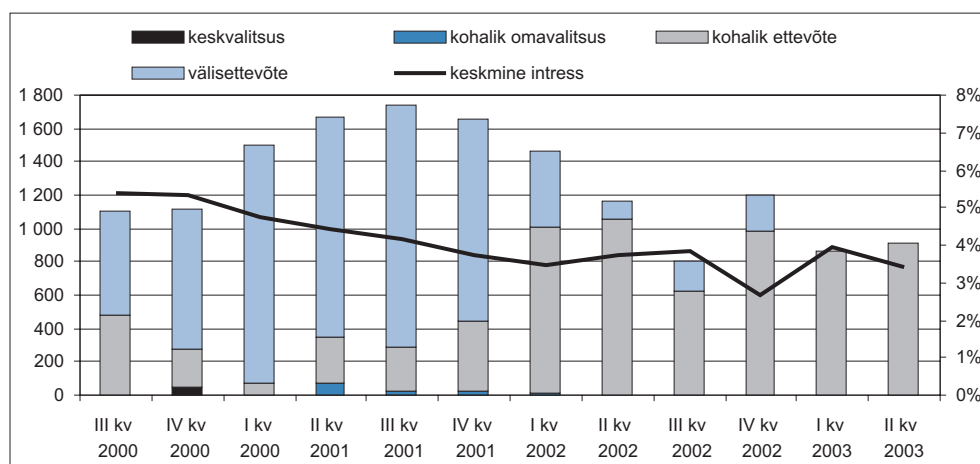
Joonis 5.6. Talse ja Tallinna Börsil kaubeldavate aktsiate indeksid majandussektorite järgi (punkti)

Börsi põhivedajaks II kvartalis kujunesid teenindus-, ehitus- ja tööstussektor, kusjuures hinnatõusust täiesti puutumata jäi vaid paar-kolm börsiettevõtet. Aktsiate hinnatõusuga on kaasnes ka mõningane börsikäibe kasv. Teises kvartalis kujunes börsil keskmiseks päevakäibeks ligi 50 mln krooni. Juuni alguses kasvatasid börsi käivet suuremahulised tehingud dividendiõiguslike Eesti Telekom aktsiatega.

Võlakirjaturg

Võlakirjaturul emiteeriti 2003. a II kvartalis I kvartaliga võrreldavas mahus võlakirju (vastavalt 908 ja 861 mln krooni). Emitentideks olid taas üksnes kodumaised ettevõtted, sealjuures 60% emissioonide mahust anti välja pankade poolt. Võlakirjade tähtajad on jäänud valdavalt lühiajaliseks: kaks kolmandikku II kvartalis emiteeritud võlakirjadest on tähtajaga 3 kuni 12 kuud.

Koos rahaturuintresside langemisega kahanes ka võlakirjade keskmine intress seni madalaimale 3,41% tasemele. Kuigi II kvartali lõpuks olid Tallinna Börsil noteeritud juba kahe ettevõtte (Tallinna Sadam ja Eesti Post) võlakirjad, võlakirjaturu käive ei kasvanud – II kvartali keskmisena ulatus see 286 mln kroonini (vt joonis 5.7).

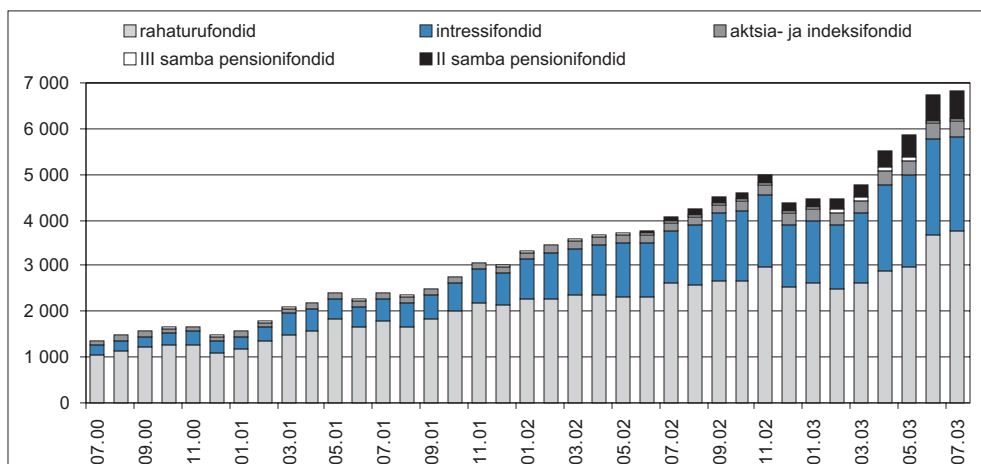
Joonis 5.7. Kvartali jooksul emiteeritud võlakirjad emitentide lõikes (mln kr, vasak telg) ja kroonivõlakirjade keskmine intress (parem telg)

Muud finantsvahendajad

Investeeringufondid

Investeeringufondid jätkasid kiiret kasvu, mis põhines peamiselt rahaturu- ja intressifondide varade suurenemisel II kvartali kokkuvõttes, vastavalt 1 miljardi ja 550 miljoni krooni võrra. Lisaks eeltoodule kosusid kvartali vältel märkimisväärselt aktsiafondid, mille maht küündis kvartali lõpus 324 mln kroonini. Kogumispensioni ehk II samba pensionifondide maht kasvas 230 mln krooni, ulatudes kvartali lõpuks 530 mln kroonini (vt joonis 5.8).

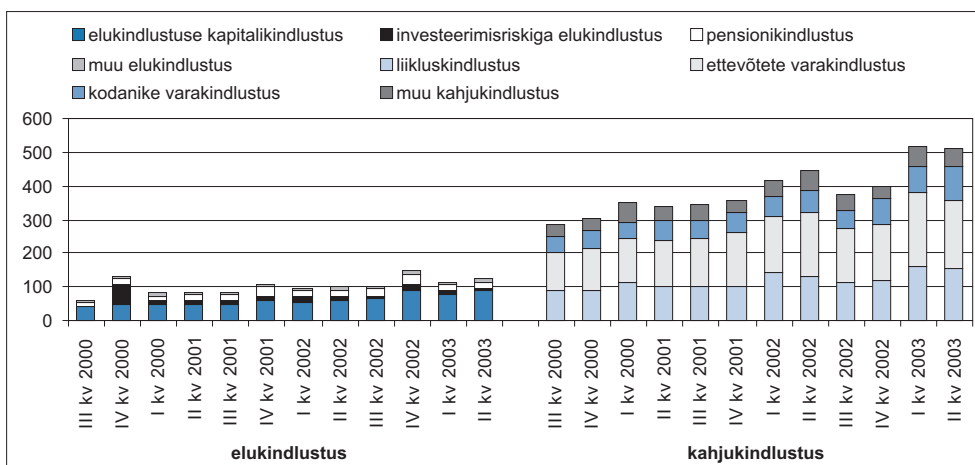
Mainitud arengu tulemusena moodustas investeeringufondide kogumaht juuni lõpuks üle 6,7 mld krooni ehk ligi 13% pangahoiuste koondmahust. Rahaturu- ja intressifondide keskmine aastatootlus püsis II kvartalis vastavalt 2,5 ja 3,9% juures.

Joonis 5.8. Investeerimisfondide maht (mln kr)

Kindlustus

Elukindlustusseltsid kogusid 2003. aasta II kvartalis preemiaid 126 mln krooni ulatuses. Elukindlustuse preemiate kasvutempo kiirenes 2002. a II kvartali 19%lt selle aasta II kvartalis 27%le (vt joonis 5.9).

Joonis 5.9. Kindlustusseltside poolt kogutud brutopreemiad (mln kr)

Elukindlustuse kiirema kasvu võib kirjutada täiendava kogumispensioni ehk pensionikindlustuse III samba arvele, mille kindlustuslepingute sõlmimine on kasvanud.

Kahjukindlustusseltsid kogusid 2003. aasta II kvartalis brutopreemiaid 508 mln krooni, mis peegeldab kahjukindlustuse preemiate kasvu mõningast aeglustumist võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Kõige kiiremini on viimase aasta jooksul kasvanud sõidukite kaskokindlustus ning viimase poole aasta jooksul transporditavate kaupade kindlustus. Samuti suureneb eluasemeturu õitsengu taustal jätkuvalt tempokalt eraisikute varakindlustuslepingute raames kogutud preemiate maht.